

INFORMAČNÍ VĚSTNÍK 1/96

občanského sdružení

EXULANT

Vydalo občanské sdružení EXULANT se sídlem v Husově domě, Jungmannova 9, 111 21 Praha 1 - Nové Město, IČO 63110385, jako neperiodickou publikaci, určenou výhradně pro vnitřní potřebu sdružení.

Ú v o d e m

Vážení přátelé, milí bratři a sestry,

dostáváte do rukou první Informační věstník občanského sdružení EXULANT. Předpokládáme, že Vás tímto způsobem budeme asi dvakrát ročně informovat o činnosti sdružení a všech důležitých akcích, které připravujeme a pořádáme. I vy budete mít ve věstníku příležitost informovat jiné o tom, co se nás všech společně týká.

Období 1995-97 jsou jubilejními roky návratu potomků českých pobělohorských exulantů do vlasti. Většina z Vás patří mezi pamětníky návratu v letech 1945-47, avšak setkáváme se i s těmi, kteří se vrátili do vlasti již v letech 1923-25. Máte-li je ve své

blízkosti, pokuste se zaznamenat jejich vzpomínky. Vždyť někteří z nich si pamatují na vypřáveních svých rodičů či prarodičů a tak nám mohou živě přiblížit to, co se událo v minulém století. Ale ani zprávy z novější doby není nadbytek. Činnost sdružení se ovšem nechce zabývat jen minulostí, i když právě ta nás spojuje.

Br. D. Stehlík, předseda BJB, vzpomíná a připomíná: "Někdy nezapomenu na to, jak jsem se jako dítě i později hrdě hlásil k tomu, že jsem potomkem českých pobělohorských exulantů, kteří pro svou víru museli opustit vlast. Bylo to poslou mě víry v době, kdy mnozí křesťané byli všelijak znevyhodňováni, zesměšňováni či pronásledováni. Víra ovšem není jen jakousi tradicí, která se přenáší z generace na generaci.

Živá víra, o níž se jedná, je založena na Božím slovu, které nás přivádí k Ježíši Kristu. Přijmou Ježíše Krista osobně jako svého Spasitele a Pána, uvěřit Božmu oslovení - to musí učinit vždy každá generace znovu a v ní každý jednotlivec sám. Nebo raději řekneme: Sám v příznivých i nepříznivých podmínkách. Jestliže to učiní, nic ho nedokáže odloučit od Kristovy lásky. Ti, kteří to učinili v minulosti a tak předali pochopení víry až nám, jsou toho díkarem".

Dějinné úseky a otázky související s českým a moravským evangelickým pobělohorským exilem, stejně tak jako návrat potomků těch, kteří pro svou víru kdysi české země opouštěli, bezesporu patří v tomto století k významným prvkům života evangelických církví v naší zemi. I přes toto vědomí a velký důraz na tuto oblast, zejména u Českobratrské církve evangelické (ČCE) a Bratrské jednoty baptistů (BJB), je v současné době několik dobrých důvodů, proč bylo sdružení EXULANT registrováno jako formálně samostatný subjekt na občanském principu. Současně je však potřebné připomenout, že právě bez úzké spolupráce s evangelickými církvemi, zejména s ČCE a BJB by činnost sdružení, tak jak je připravovaná, neměla

prakticky opodstatnění. ČCE po založení sdružení přispěla významným darem na jeho organizační činnost v prvním období. Děkujeme.

Několic informací o sdružení EXULANT

Jeho stanovy byly Ministerstvem vnitra ČR registrovány dne 20.6.1995. Členem sdružení je pak vytváření a upevňování kontaktů mezi potomky pobělohorských exulantů do Polska (Pruského Slezska) na Volynsko a dalších míst. Sdružení působí na území ČR (mezi reemigranty) i v lokalitách života českých a moravských exulantů. Sídlo sdružení (jeho adresa) je uvedeno v hlavičce věstníku.

Stanovy sdružení jsou k dispozici u přípravného výboru sdružení, který pracuje ve složení: Mgr. Pavel Smetana (synodní senior ČCE); Ing. Dobroslav Stehlík (předseda BJB); Mgr. Vlastimil Pospíšil MUDr. Miroslav Veselovský (revizor); Doc. Ing. Karel Matějka, CSC. (předseda) Karel Matějka jr. (jedenátel). S administrativními pracemi nám významně pomáhá ses. Alena Zikmundová.

Počet členů sdružení EXULIANT v současné době již výrazně převyšuje 200 (nejvíce Česká republika, ale i Polsko, Německo, Ukrajina, Slovensko),

další přihlášky ještě přicházejí. Členové sdružení jsou převážně z ČCE a BIB, někteří však i z Církve bratrské nebo i odjinud. I když jsme se snažili zprávu o založení sdružení co nejvíce rozšířit, jistě může být řada těch, ke kterým se zatím nedostala. Proto Vás prosíme, abyste všechny, o kterých víte, že by měli o práci sdružení zájem, o jeho činnosti informovali a pozvali je mezi nás. Platí to nejen o České republice, ale i o zahraničí, protože udržování kontaktů s potomky pobělohorských exulantů v různých zemích k činnosti sdružení rozhodně patří.

K přihlášení se za člena sdružení není nutná "oficiální" přihláška, stačí sdělit na adresu sdružení jméno a příjmení, datum narození, bydliště, příp. církevní příslušnost (sbor) a vztah k pobělohorského exilu (např. účastník návratu, odkud, potomek, příbuzný apod.) a s podpisem zaslat na adresu sdružení. Z každé přihlášky máme radost. Těm, kteří se již přihlásili, jsme přihlášku potvrdzovali. Pokud jste potvrdzení své přihlášky nedostali, přijmíte naši omluvu. Nově přihlášeným členům budeme rovnou zasílat

jako potvrzení přihlášky informační věstník.

S činností našeho sdružení je již nyní poměrně dost organizačních a administrativních starostí, hledáme proto ochotné spolupracovníky. Bylo by pro nás velice dobré, kdyby v každém místě s větším počtem členů sdružení (např. Teplá, Černošín, Liberec, Nové Město pod Smrkem, Praha, Střbro, Karlovy Vary, Zábřeh apod.) byl člen sdružení, který by s výborem sdružení úzce organizačně spolupracoval a s činností sdružení pomáhal. Budeme rádi, když se zájemci o tuto spolupráci sami přihlásí na adrese sdružení.

Jak vyplývá ze stanov sdružení, je jeho nejvyšším orgánem valná hromada. Ta se uskuteční v pátek 6. září 1996 od 18 hod v sídle sdružení. Hlavním jejím úkolem bude volba předsedy sdružení, volba výboru sdružení a projednání a schválení zprávy o činnosti sdružení. Termín valné hromady byl zvolen podle data plánovaného setkání v Praze. V souladu se stanovami se jedná o valné hromady, mohou členové sdružení účastnit osobně nebo být zastoupeni jiným členem. Samozřejmě na základě příslušného zmocnění. Pozvánky na valnou hromadu s jejím přesným programem a

vysvětením, jak lze postupovat, budou zaslány buď v dalším věstníku nebo samostatně.

Členské příspěvky na činnost sdružení jsou dobrovolné, zasílat je můžete složenkou nebo sporožitem (či jiným účtem), a to na adresu: Česká spořitelna a.s., Lodžská 598, Praha 8, č.účet: 2045154-088/0800. Zájemcům můžeme zaslat složenku s uvedeným číslem účtu sdružení. Je-li to možné, neposílejte příspěvky na adresu sdružení do Jungmannovy ul.(ani v dopisech ani poukázkou). Děkujeme všem, kteří již na činnost přispěli, na druhé straně chceme zdůraznit, že i přes značnou šetrnost jsou organizační náklady velké (např. každý dopis nás stojí minimálně 5,- Kč).

C o p ř í p r a v u j e m e

Hlavní vzpomínková setkání u příležitosti padesátého výročí návratu druhé vlny, připravujeme spolu s ČCE, BIB a evangelickým sborem v Zelově jednak v polském Zelově a návazně i v Praze. Samozřejmě, že tato setkání nejsou nijak vázána na členství ve sdružení EXULIANT a že jsou otevřená pro všechny, kteří mají zájem. Setkání v letošním roce připravujeme tedy takto:

1. Setkání v Polsku (především v Zelově a jeho nejbližším okolí) ve dnech 14., 15. a 16.6. (pátek až neděle) 1996. K tomu připravujeme autobusový zájezd, ke kterému Vám již nyní sdělujeme:

Odjezd bude v pátek 14. června 1996 kolem poledne, návrat v neděli 16. června 1996 do 21 hod. V programu jsou zařazeny slavnosti bohoslužby v evangelickém kostele i baptistické modlitebne, vzpomínková setkání a prohlídka Zelova i okolních vesnic vlastním autobusem. Zelovští se na setkání s námi těší a bratrsky se o nás chtějí postarat. Máme zajištěno celkem 200 noclehů, z toho 70 v nově postaveném evangelickém sborovém domě a 130 v rodinách. Stravovat se budeme třikrát denně asi v těchto cenách:
snídaně: 25,-Kč
oběd: 50,-Kč
večeře: 25,-Kč.
Cena jízdného bude při zaplněném autobusu asi 550,-Kč (počítáno z Prahy). Domníváme se, že náklady na zájezd jsou

Přiměřené našim možnostem.

Prosíme proto všechny zájemce o tento zájezd, aby se nejpozději do konce března t.r. přihlásili na adresu:

Kancelář Bratrské jednoty baptistů
Na Topolce 14
140 00 Praha 4
(telefon i fax 02 430 974)

Přihlaste se písemně a uveďte tyto náležitosti: Jméno a příjmení, přesnou adresu i se směrovacím číslem, eventuelně i adresu Vašeho sboru.

Někteří z Vás patrně budete již předem znát rodinu v Zelově, u které budete ubytováni. Prosíme proto, abyste uvedli na přihlášce i její jméno. Podle počtu přihlášených bychom chtěli vypravit autobusy, a to zřejmě po jednom autobuse z oblasti Cernošín, Liberce, Prahy a Zábřeha na Moravě. Až dostaneme Vaše přihlášky, oznámíme Vám v průběhu dubna, kterým autobusem pojedete (podle místa bydliště) a jaká bude organizace Vaší cesty.

2.

Setkání v Praze v sobotu 7. září 1996 (již tradičně v evangelickém chrámu u Salvátora a v Betlémské kapli). Program bude organizován obdobně jako při sjezdu Návrat do země otců v roce 1993. V neděli 8. září 1996 by se pak ve sborech ČCE a BJB s větším počtem účastníků navrátila a potomků exulantů uskutečnily vzpomínkové bohoslužby. Těch by se jistě rádi zúčastnili i někteří hosté setkání v Praze. Rádi bychom k setkání pozvali představitele církví i zástupce státní správy. Předpokládáme, že by ze Zelova a okolí přijel autobusový zájezd. K tomuto připravovanému setkání Vám bližší informace a organizační pokyny ještě zašleme.

3.

Zájezd dětí ze Zelovského sboru do ČR. Uskuteční se zřejmě v návaznosti na předpokládaný pobyt asi 10 dětí ze Zelova v letním táboře ČCE v Bělči. První takový pobyt se již uskutečnil v loňském roce. Podrobnosti pro letošní rok budou ještě dohodnuty, rádi bychom však se zelovskými dětmi navštívili jak

nejdůležitější místa související s naší reformací a evangelickou tradicí, tak i případné sbory, ve kterých nyní reemigranti a jejich potomci žijí.

V roce 1997 bychom chtěli svou činnost více zanést i na Volyněcko. Zde dosud pracují baptistické sbory, které vznikly právě v období pobytu českých exulantů.

Další naše činnost bude zaměřena na archivaci dostupných cenných materiálů, zachycující události, které se týkají oblasti zájmu sdružení EXULANT a různých písemných vzpomínek. Rádi bychom v rámci archivu Synodní rady ČCE vytvořili samostatnou část, zabývající se pobělohorským evangelickým exilem. Máte-li takové materiály nebo více-li o některých, podejte nám zprávu. V žádném případě nechceme ani Vás ani Vaše sbory o vzácné doklady připraviti, ale vytvořením dobrých kopií je zpřístupnit většímu počtu zájemců. Současně chceme poděkovat těm z Vás, kteří nám již své vzpomínky v různé podobě zasílali nebo předali (Dr. Křivský, J. Holý, L. Kettner, V. Hovorka a další).

Podle předběžné dohody s br. farářem Miroslavem Jelínkem ze Zelova, by mohla být v

místním evangelickém (původně českém) kostele vytvořena stálá výstava o českém evangelickém exilu. I pro tuto výstavu budeme shromažďovat vhodné exponáty. Podrobnosti Vám sdělíme v některém z dalších vydání našeho věstníku.

K n i h a Z e m ě o t c ů

V uplynulém roce 1995 patřila k největším akcím sdružení EXULANT spolupráce při vydání knihy *Země otců*. Rádi bychom i tímto způsobem poděkovali jejímu autorce sestře Dr. Editě Štřítkové, a to nejen za mnohaleté úsilí věnované shromažďování podkladů a sepsání knihy, ale i za práce spojené s jejím vydáním. Náš dík patří i br. Otavě Štřítkovi za náročnou organizační pomoc a těm, kteří na vydání knihy přispěli sponzorskými dary. Imenovitě chceme uvést manžele H. a E. Knorrkovy z Versmoldu (SRN) a ústředí evangelické církve Hesensko-Nassau v Eerbachu (SRN). Všele knihu *Země otců* doporučujeme Vaší pozornosti a jsme přesvědčeni, že by neměla chybět v žádně Vaší domácnosti. Autorka i její vydavatelé chtějí touto knihou uctít památku exulantů pro víru a povzbudit jejich potomky k životu z Kristova evangelia, z něhož tak opravdově žili jejich předkové. Pokud knihu

Země otců ještě nemáte (více než polovina nákladu ve výši 2000 Kč je již rozebrána), můžete si ji objednat buď prostřednictvím sborů ČCE a BJB nebo přímo v sídle našeho sdružení u ses. Aleny Zikmundové. Cena knihy včetně poštovného je 90,- Kč, a je to cena s ohledem na rozsah knihy (téměř 500 stran) skutečně pouze symbolická.

Vydání a distribuce knihy *Země otců* byly podpořeny i příspěvkem Odboru krajských a nevládních styků Ministerstva zahraničních věcí ČR. Těm potomkům českých exulantů, kteří dosud žijí v zahraničí, můžeme knihy v dostatečném počtu vytištěné bezplatně předat. Dosud tak bylo do zahraničí předáno více než 200 výtisků, další chceme vzít na setkání v Zelově. Proto náš jmenovitý dík patří i tomuto ministerstvu.

Knihy *Země otců* je prvním takto souhrnně vydaným dílem, shrnujícím vzpomínky a záznamy exulantů. Jisté se může stát, že se Vaše vzpomínky mohou s těmi, které jsou v knize *Země otců* uvedeny rozcházet. Proto Vás prosíme, abyste v takovém případě nám své vzpomínky zaslali, studijní práce v této oblasti i nadále pokračují.

Z knihy *Země otců* jsme vybrali tyto dvě krátké ukázky:

Tim nejzávažnějším odkazem, který exulanti osmdesátého století předali následující generaci, byla Bible. Bible, pro kterou na sebe dobrovolně vzali nejistý život ve vyhnanství. Bible jako Slovo Boží, nezbytné na cestě životem, a jako ukazatel k životu věčnému. Emigranti přišli s touhou číst Bibli a zpívat žalmy.

Bible a zpěvník vyplývaly po generace nejen celou nadějí a světly, nýbrž i ve všední dny se k nim soustřeďovaly myšlenky. Zůstaly ve vážnosti a byly brány do ruky, i když se v některých koloniích rozšířil anafabetsmus, i když se často tato tradovaná vážnost stávala povrchní a prázdnou. Bible a zpěvník patřily do každé rodiny potomků českých exulantů. Zbavovali se jí teprve někteří z těch, kteří se pod vlivem komunistické nebo nacistické agitace vědomě rozhodli pro ateismus. Pállo jim to zřejmě velmi zatěžko. Mnozí z nich se dokonce pokoušeli ateismus sloučit nějakým způsobem s exulantskou tradicí.

Někteří z exulantů už před svým příchodem do Slezska matně hledali útočiště v Uhlách. Tak například Antonín Strakon:

"Náš milý bratr byl narozený na Moravě na pansivní Zábřdovským, dvě míle od Brna, v

vesnici Borkovnech, roku 1712. Jeho rodiče malou známost v Slovu Božím měli, když on ale dorostl, tedy se rád přidržel těch lidí, kteří poznání měli Slova Božího a něco dobrého následovali, ty miloval a rád mezi nimi byl. On potom sám dostal Nový zákon do rukou, z čehož se muze radovat, při tom hned jeho srdce začalo po něm toužit, ačkoli on sám nerozuměl a nevěděl, co mu chybí, přece již ten milý a věrný Duch svatý při jeho srdci práci měl. V roku 1731 vstoupil do stavu manželského.

Roku 1745, když Václav Horáček tam odněl do Uher se stěhoval, tehdy on hned v dvou nedělních se za něj vydal s tím upřímným omyšlením, že tam ale přece něco najde, totiž rakovej lid, který celým středem Pána Boha miluje a jemu slouží, ale toho něho nenašel, co sobě představoval, nýbrž protivensví, takže jeho z místa na místo vyhnali a vypověděli, co nyní ten blažený bratr za obzvláštní milost a vedení Spasitele poznával, že se nikde usadit nemohl a že na jinší cvek a ohled Spasitel s ním měl. On ale přece celých šest let v Uhlách strávil a z místa na místo přecházel. V roku 1751 se vydal na cestu od Lukavských hor z zadních Uher a přišel šťastně s svou famílií do Friedrichova Hrade v Horním Slezsku."

Z á v ě r e m

Příští vydání našeho věsníku předpokládáme koncem června 1996. Budeme Vás podrobně informovat o přípravě setkání v Praze a o valné hromadě sdružení. Zařadíme také ukázky z knihy Češi v Polsku, která dává celkový pohled (včetně řady statistických údajů a šisel) o životě a návratu pobělohorských exulantů. Svě místo bude mít i informace o zellovských matrikách.

Věsník pošleme všem členům sdružení a dále i několik výtisků do sborů ČCE a BJB s větším počtem účastníků návratu a jejich potomků. Další výtisky si v případě potřeby můžete objednat na adrese sdružení. Podle ohlasu na knihu *Země otců* představuje současný počet členů sdružení asi jen čtvrtinu těch, kterých se naše činnost může přímo týkat. Je proto na Vás, abyste kontaktovali další možné zájemce, informovali je o činnosti sdružení a pozvali je k účasti na nich.

Srdčně Vás všechny zdravíme a těšíme se na přihlášky na zájezd do Polska i na osobní setkání připravovaný výbor sdružení

Praha, únor 1996